

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*

Obsah přednášky - regulace odpovědnosti za "AI"

I. obecný úvod do problematiky unijní regulace AI

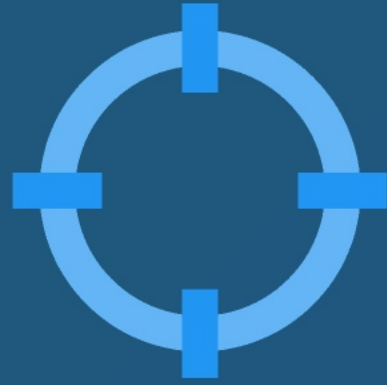
II. směrnice o odpovědnosti za AI

III. směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*

Vývoj unijní regulace AI

Harmonogram prací

- několikaleté úsilí Evropské komise v oblasti analýzy odpovědnosti za AI (od r. 2018)
- Bílá kniha o umělé inteligenci z r. 2020
- Usnesení EP doporučující přijetí unijní regulace otázek odpovědnosti za AI z r. 2020
- veřejná konzultace v letech 2021-2022

Legislativní návrhy

- výsledkem "balíček" k regulaci AI:
 - I. Návrh **Aktu o umělé inteligenci** (COM(2021) 206 final)
 - II. Návrh **směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky** (COM(2022) 495 final)
 - III. Návrh směrnice o přizpůsobení pravidel mimosmluvní občanskoprávní odpovědnosti umělé inteligenci - neboli tzv. "**směrnice o odpovědnosti za umělou inteligenci**" (COM(2022) 496 final)

Co je to "umělá inteligence"?

- "systém umělé inteligence" - definován v čl. 3 odst. 1 Aktu o AI:

software, který je vyvinut pomocí jedné nebo více technik a přístupů uvedených v příloze I, a který může pro danou sadu cílů definovaných člověkem generovat výstupy, jako je například obsah, predikce, doporučení nebo rozhodnutí ovlivňující prostředí, s nimiž komunikují

** vysoce rizikový systém AI dle čl. 6 Aktu o AI*

Co je to "AI"?

Příloha I:

*a) **přístupy strojového učení**, včetně učení s učitelem, bez učitele a posilovaného učení, používající celou řadu metod, včetně hlubokého učení*

*b) **přístupy založené na logice a znalostech**, včetně reprezentace znalostí, induktivního (logického) programování, znalostních základů, inferenčních a deduktivních mechanismů, (symbolického) uvažování a expertních systémů*

*c) **statistické přístupy, bayesovské odhadování, metody vyhledávání a optimalizace***

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*

Návrh směrnice o odpovědnosti za AI

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Proč potřebujeme směrnici o odpovědnosti za AI?

EK uvádí tyto argumenty:

- **současná vnitrostátní pravidla pro náhradu újmy založená na zavinění nevhodná**
-> efekt tzv. "černé skříňky" a problém s dokazováním v soudním řízení
- **právní nejistota**
-> vnitrostátní soudy přizpůsobují pravidla o odpovědnosti ad hoc
- **roztříštěnost právní úpravy**
-> některé státy EU mají/zvažují vlastní regulaci
-> roztříštěnost zvyšuje náklady pro podnikatele napříč EU

Proč potřebujeme směrnici o odpovědnosti za AI?

=> Cílem je tedy **další rozvoj a rozšíření důvěryhodné AI** na vnitřním trhu skrze posílení právní jistoty a harmonizace právní úpravy

=> harmonizovaná a účinná pravidla jako **záruka dodržování bezpečnostních opatření a tím i prevence před vznikem škod**

=> **podpora přeshraničního obchodu** s produkty a službami založenými na AI

Návrh směrnice o odpovědnosti za AI

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Jak se navrhuje při regulaci postupovat?

EK navrhuje "vícestupňový přístup":

1. KROK: Návrh směrnice týkající se úzkého okruhu otázek

- cílená regulace důkazního břemene

2. KROK: Přezkum účinnosti regulace a zvážení přijetí nové úpravy

(3. KROK: Přijetí nové právní úpravy s širším záběrem regulace)

- harmonizace pravidel objektivní odpovědnosti AI s rizikovým profilem
+ povinné pojištění

Návrh směrnice o odpovědnosti za AI

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Obsah směrnice

čl. 1 - předmět a oblast působnosti

- důraz na cílenou regulaci - **zpřístupnění důkazů a důkazní břemeno**
- **pouze mimosmluvní poměry** založené na **subjektivní odpovědnosti** za "škodu způsobenou systémem AI"
- zahrnuta i odpovědnost státu
- nedotčena např. trestně-právní odpovědnost, pravidla odpovědnosti v dopravě či hmotná práva a výjimky z odpovědnosti

Obsah směrnice

čl. 2 - definice

- základní pojmy jako "systém AI" řešeny odkazem na Akt o AI
- nárok na náhradu škody = mimosmluvní občanskoprávní nárok na základě zavinění na náhradu škody způsobené výstupem systému AI nebo proto, že tento výstup vytvořen nebyl
- žalobce - definován hmotněprávně X žalovaný
- povinnost řádné péče = požadovaný standard chování s cílem předcházení újmy

Obsah směrnice

čl. 3 - zpřístupnění důkazů

- snahou zajistit žalobci účinný prostředek k určení odpovědných osob a příslušných důkazů
- zpřístupnění + uchování důkazů týkajících se vysoce rizikových systémů AI
- žádost žalobce vůči soudu - povinným vybrané osoby dle Aktu o AI (žalovaný a subsidiárně též 3. osoby)
- zásada proporcionality, ochrana obchodního tajemství a důvěrných informací
- nezpřístupnění jako důvod pro založení vyvr. domněnky nesplnění povinnosti řádné péče pro účely čl. 4

Obsah směrnice

čl. 4 - Vyvratitelná domněnka příčinné souvislosti v případě zavinění

- snahou **usnadnit žalobci prokázání** oprávněnosti nároku na náhradu škody
- **vyvratitelná domněnka příčinné souvislosti mezi zaviněním žalovaného a výstupem systému AI**, pokud kumulativně:

- žalobce prokázal/soud předpokládá dle čl. 3(5) zavinění žalovaného
- přiměřeně pravděpodobné, že zavinění mělo dopad na výstup AI
- žalobce prokázal příčinnou souvislost mezi výstupem AI a vzniklou škodou

+ u nerizikových AI dodatečná podmínka: vnitrostátní soud považuje za příliš obtížné, aby mohl žalobce příčinnou souvislost prokázat

Obsah směrnice

čl. 4 - Vyvratitelná domněnka příčinné souvislosti v případě zavinění

- **zvláštní úprava pro vysoce rizikové systémy AI** (vázáno na existenci/účinnost systému řízení rizik)
 - propojení se zpřístupněním důkazů - pokud zpřístupní, není nutné zakládat vyvratitelnou domněnku
- **zvláštní úprava pro nepodnikatele** - vyvratitelná domněnka pouze, pokud podnikatel významně zasáhl do podmínek provozu systému AI, nebo neurčil podmínky provozu, ač mohl

Obsah směrnice

čl. 5 - Hodnocení a cílený přezkum

- EK po 5 letech provede cílený přezkum regulace - jak harmonizovaná pravidla dosáhla cíle
- zaměření na otázku vhodnosti pravidel subjektivní odpovědnosti a potřebu případného pojištění

Návrh směrnice o odpovědnosti za AI

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Zhodnocení ve vztahu k pravidlům odpovědnosti dle OZ

- směrnice o odpovědnosti, která ponechává otázku odpovědnosti stranou
 - > úprava primárně cílí na procesní aspekty při uplatňování hmotného práva
 - čl. 3 čistě procesní
 - čl. 4 procesní, ale s hmotně-právními důsledky

Zhodnocení ve vztahu k pravidlům odpovědnosti dle OZ

- EK řeší problém subjektivní odpovědnosti a její vhodnosti - do jaké míry se ale subjektivní odpovědnost vůbec prosadí?

-> dle OZ:

smluvní odpovědnost objektivní

odpovědnost za škodu způsobenou vadou výrobku objektivní

odpovědnost ve zvláštních případech § 2920 an. objektivní

Zhodnocení ve vztahu k pravidlům odpovědnosti dle OZ

- EK řeší mj. problém s dokázáním zavinění
 - > vyvratitelná domněnka dle směrnice se netýká zavinění
 - > je to ale v ČR problém? dle OZ se v deliktu nedbalost předpokládá (výjimkou § 2909 OZ)
- nejasnosti ohledně příčinné souvislosti - příčinná souvislost mezi čím?
 - v českém právu tradičně příčinná souvislost mezi škodou a jednáním X
 - dle směrnice příčinná souvislost mezi zaviněním a výstupem AI (presumuje se) + výstupem AI a škodou

Návrh směrnice o odpovědnosti za AI

Proč?

Jak?

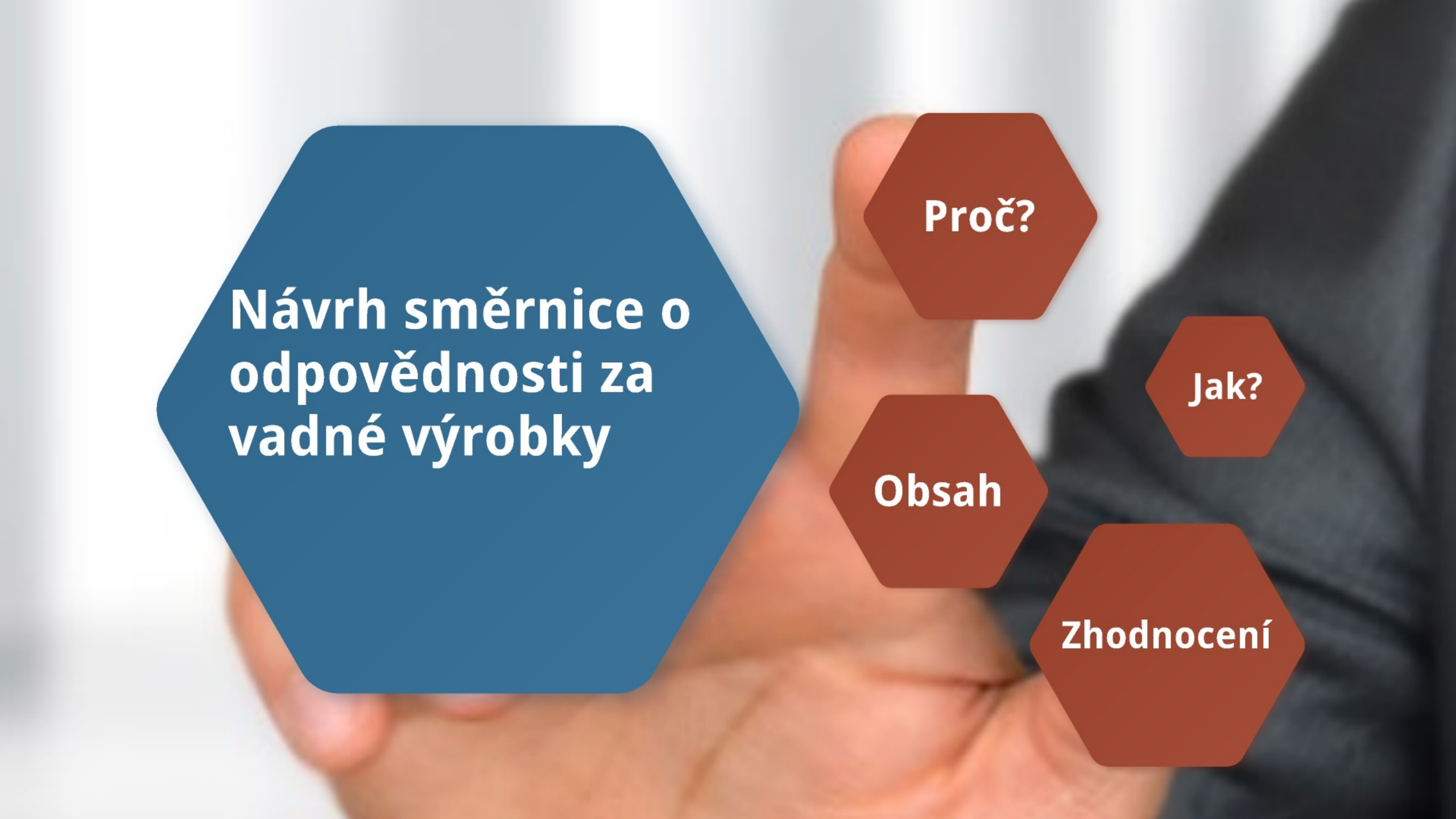
Obsah

Zhodnocení

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*

**Návrh směrnice o
odpovědnosti za
vadné výrobky**

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Proč potřebujeme novou směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky?

-> Nový návrh má **nahradit směrnici 85/374/EHS** o odpovědnosti za vadné výrobky

Proč potřebujeme novou směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky?

V rámci hodnocení "staré" směrnice v roce 2018 několik nedostatků:

- **nejasnosti při aplikaci staré směrnice na nové technologie a digitální ekonomiku**
-> software, chytrá zařízení, autonomní vozidla atp.
- **problém s důkazním břemenem**
-> pro poškozené náročné
- **nevhodné omezení nároku poškozených**
-> újma min. 500 EUR

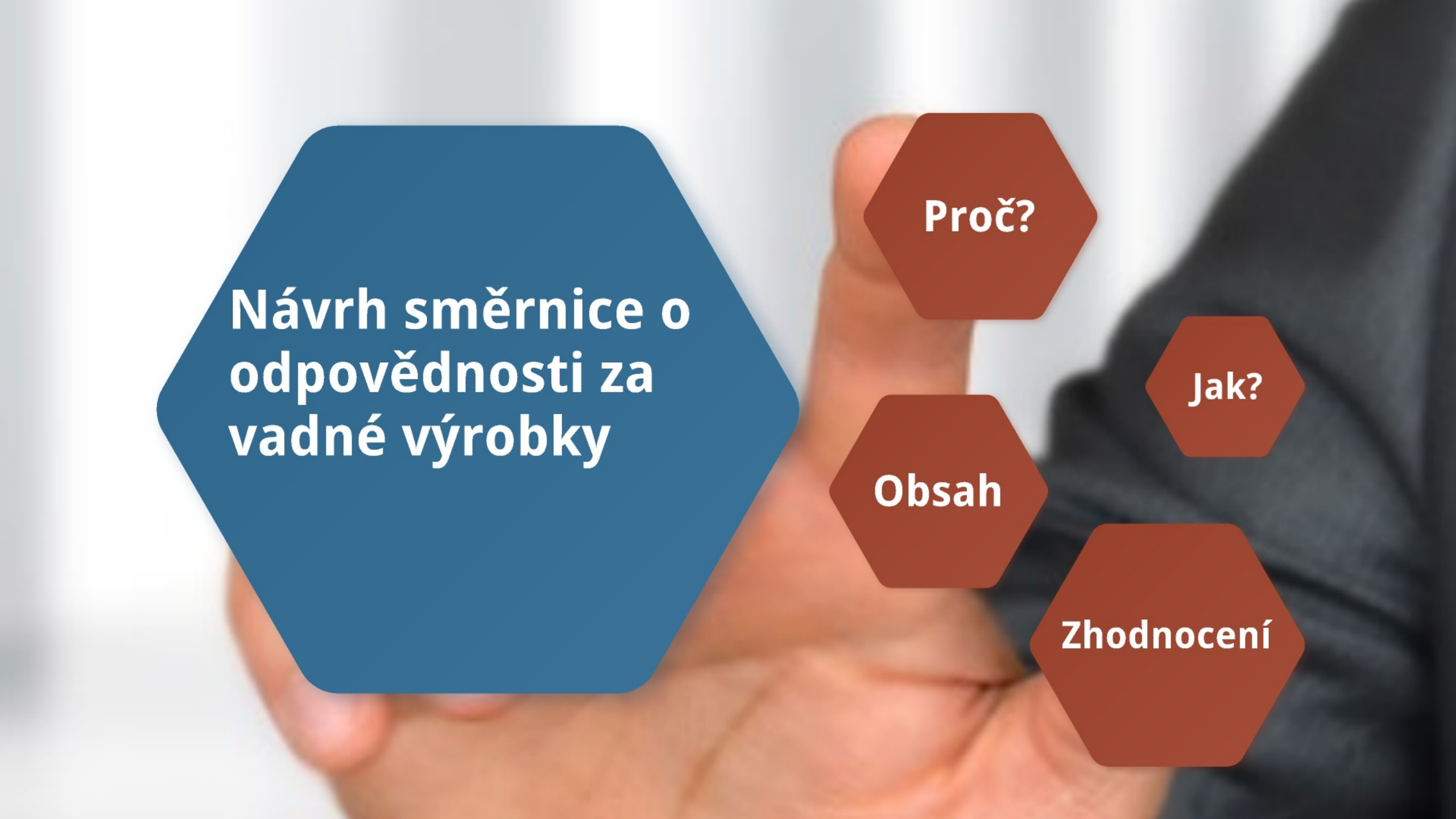
Proč potřebujeme novou směrnici o odpovědnosti za vadné výrobky?

Cílem:

=> **aktualizovat** pravidla podle **povahy a rizik výrobků v digitální ekonomice a oběhovém hospodářství**

=> **zmírnit důkazní břemeno a omezení při uplatnění nároků** do určité částky

=> zajistit právní jistotu promítnutím rozhodnutí EP a Soudního dvora

**Návrh směrnice o
odpovědnosti za
vadné výrobky**

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Jak se navrhuje při regulaci postupovat?

EK zvažovala různé varianty přístupu, nakonec zvítězilo

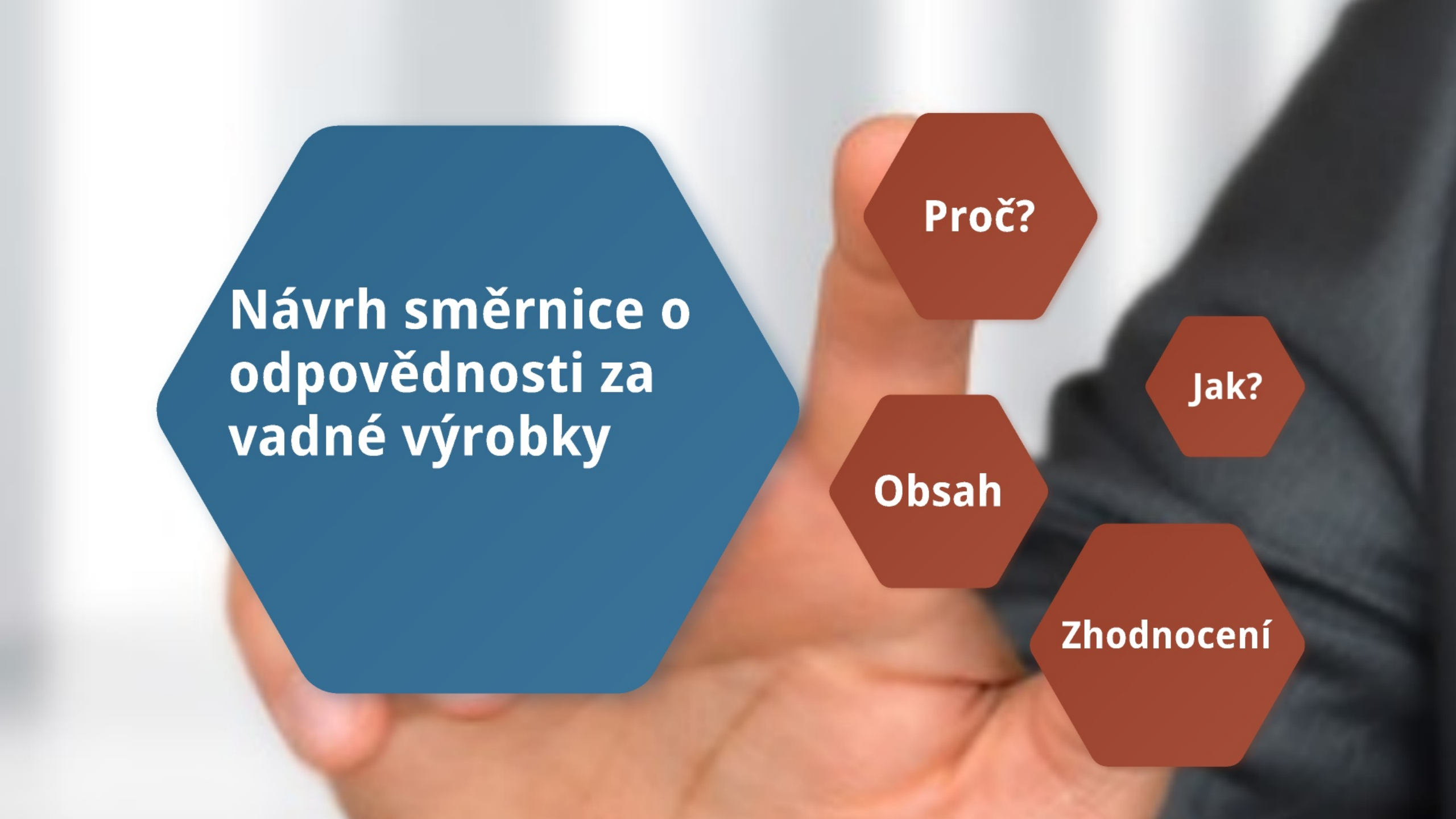
a) vadný software jako vada výrobku nebo i jako samostatný vadný výrobek

b) dílčí regulace informační povinnosti a důkazního břemene a vypuštění omezení 500 EUR

Vztah ke směrnici o odpovědnosti za AI?

- dva předpisy téhož balíčku
- dle stanoviska EK se doplňují a nároky se vylučují
 - AI: mimosmluvní odpovědnost za zavinění
 - vadné výrobky: mimosmluvní odpovědnost objektivní

x smluvní odpovědnost

**Návrh směrnice o
odpovědnosti za
vadné výrobky**

Proč?

Jak?

Obsah

Zhodnocení

Kapitola I -obecná ustanovení

Čl. 1, 2 a 3

- škoda způsobená hospodářskými subjekty vadnými výrobky fyzickým osobám
- nejsou dotčena
 - nařízení GDPR,
 - veškerá práva ze smluvní i mimosmluvní odpovědnosti dle národního práva, včetně směrnice o odpovědnosti za AI
- úroveň harmonizace maximální

Kapitola I -obecná ustanovení

Čl. 4 - definice

- výrobek zahrnuje elektřinu, digitální soubory a software
- součást výrobku - jakýkoliv hmotný i nehmotný předmět či související služba, kt začleněné do výrobku
- škodou nově i poškození nebo ztráta dat
- novou potenciálně odpovědnou osobou tzv. **zplnomocněný zástupce** nebo **poskytovatel služeb kompletního vyřízení objednávek**, není-li dovozce z EU

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 5 - Právo na náhradu škody

- každá FO, kt utrpěla škodu způsobenou vadným výrobkem
- právní nástupce této FO
- osoba jednající jménem této FO

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 6 - Vada

- pokud výrobek nezajišťuje bezpečnost, kt je veřejnost oprávněna očekávat + demonstrativní výčet okolností, k nimž je třeba přihlédnout:
 - > nově např. vliv schopnosti dalšího učení na výrobek po jeho uvedení na trh (AI)
 - > nově např. naplnění požadavků kyberbezpečnosti

x nikoliv, pokud na trh uvedena nová, lepší verze

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 7 - Odpovědnost hosp. subjektů za vadné výrobky

- výrobce, vč. výrobce vadné součásti
 - je-li usazen mimo EU
 - > zplnomocněný zástupce, nebo subsidiárně poskytovatel služeb kompletního vyřízení
- kdokoliv, kdo pozmění výrobek podstatně a mimo kontrolu původního výrobce
- **za určitých okolností také distributor nebo poskytovatel online platformy, který umožňuje uzavírat spotřebitelům smlouvy na dálku**

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 8 - Zpřístupnění důkazů

- zpřístupnění důkazů, kt má žalovaný k dispozici
- zásada proporcionality, ochrana obchodního tajemství a důvěrných info
- stručnější a dílčím způsobem odlišná pravidla oproti čl. 4 směrnice o odpovědnosti za AI

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 9 - Důkazní břemeno

- obecně: žalobce musí prokázat vadu, škodu a příčinnou souvislost
 - ale vyvr. domněnka, že výrobek je vadný, pokud:
 - nesplněna povinnost zpřístupnit důkazy
 - žalobce prokáže, že výrobek nesplňuje bezpečnostní pravidla
 - žalobce prokáže, že škoda způsobena zjevnou závadou výrobku při běžném používání nebo za běžných okolností
- + vyvr. domněnka příčinné souvislosti, pokud výrobek je vadný a způsobená škoda odpovídá typicky dané vadě

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 9 - Důkazní břemeno

- zvláště obtížné důkazní situace - zvláštní vyvr. domněnka vady, příčinné souvislosti nebo obojího **na uvážení soudu**, pakliže
 - a) výrobek přispěl ke škodě
 - b) pravděpodobnost vady a příčinné souvislosti

Kapitola II - Zvl. ustanovení o odpovědnosti za vadné výrobky

čl. 10 - Zproštění odpovědnosti

výčet situací, např.:

- zachována výluka, pokud stav vědeckých poznatků neumožnil v době uvedení na trh vadu odhalit

- odchylná úprava pro software nebo související službu u vad, které vznikly až po uvedení výrobku na trh -> výluka se neuplatní

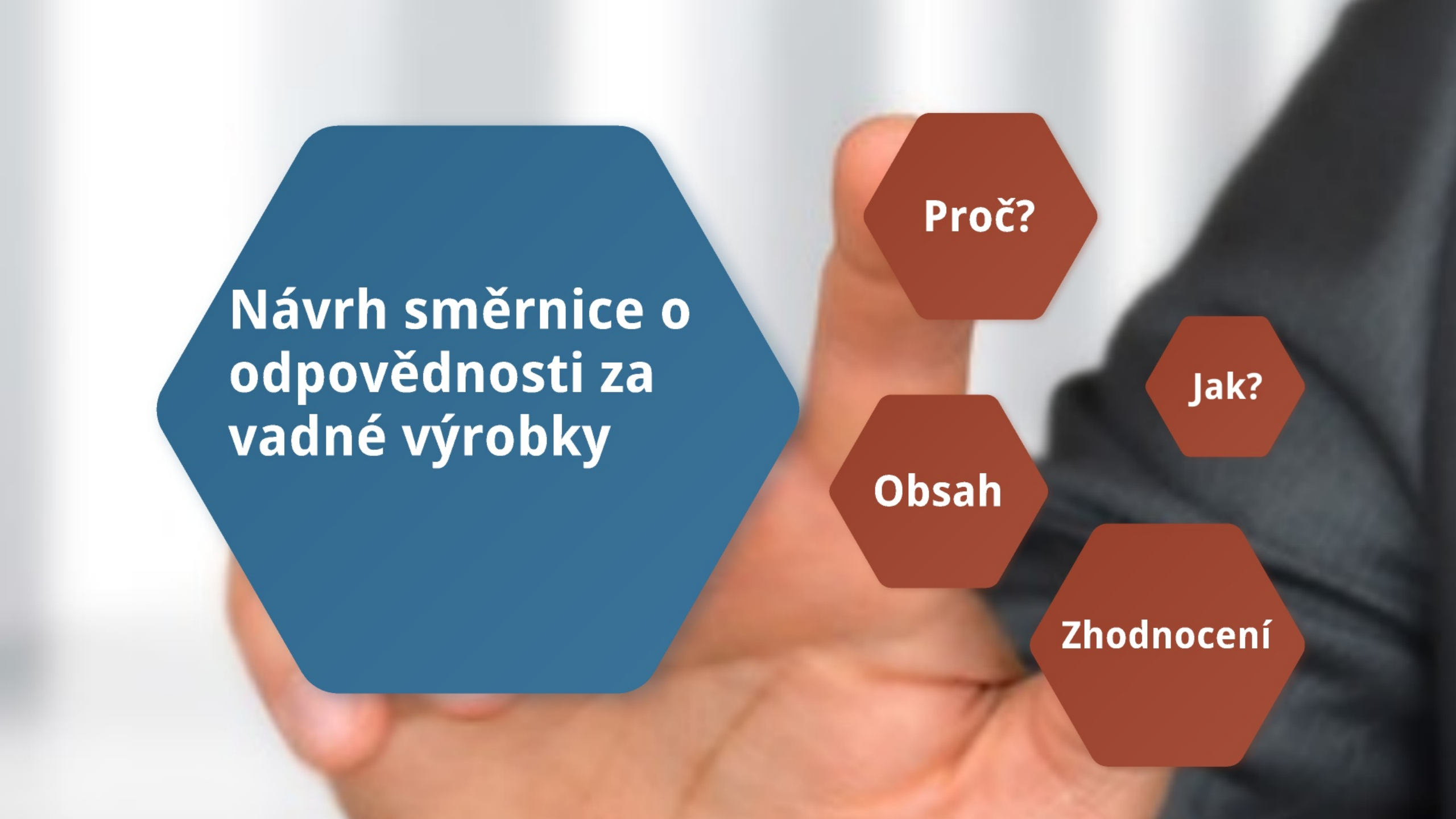
Kapitola III - Obecná ust. o odpovědnosti

společná ustanovení pro kap. II

- čl. 11 - odpovědnost více subjektů - solidarita
- čl. 12 - snížení odpovědnosti v případě spoluzaviněním poškozeního (X třetí osoba)
- čl. 13 - odpovědnost nelze omezit ani vyloučit
- čl. 14 - promlčecí lhůty (subj. 3 roky, obj. 10 let nebo 15 let)

Kapitola IV - Závěrečná ustanovení

- transparentnost - zveřejnění všech PM rozhodnutí týkajících se odpovědnosti za vadné výrobky
- přezkum účinnosti regulace

**Návrh směrnice o
odpovědnosti za
vadné výrobky**

Proč?

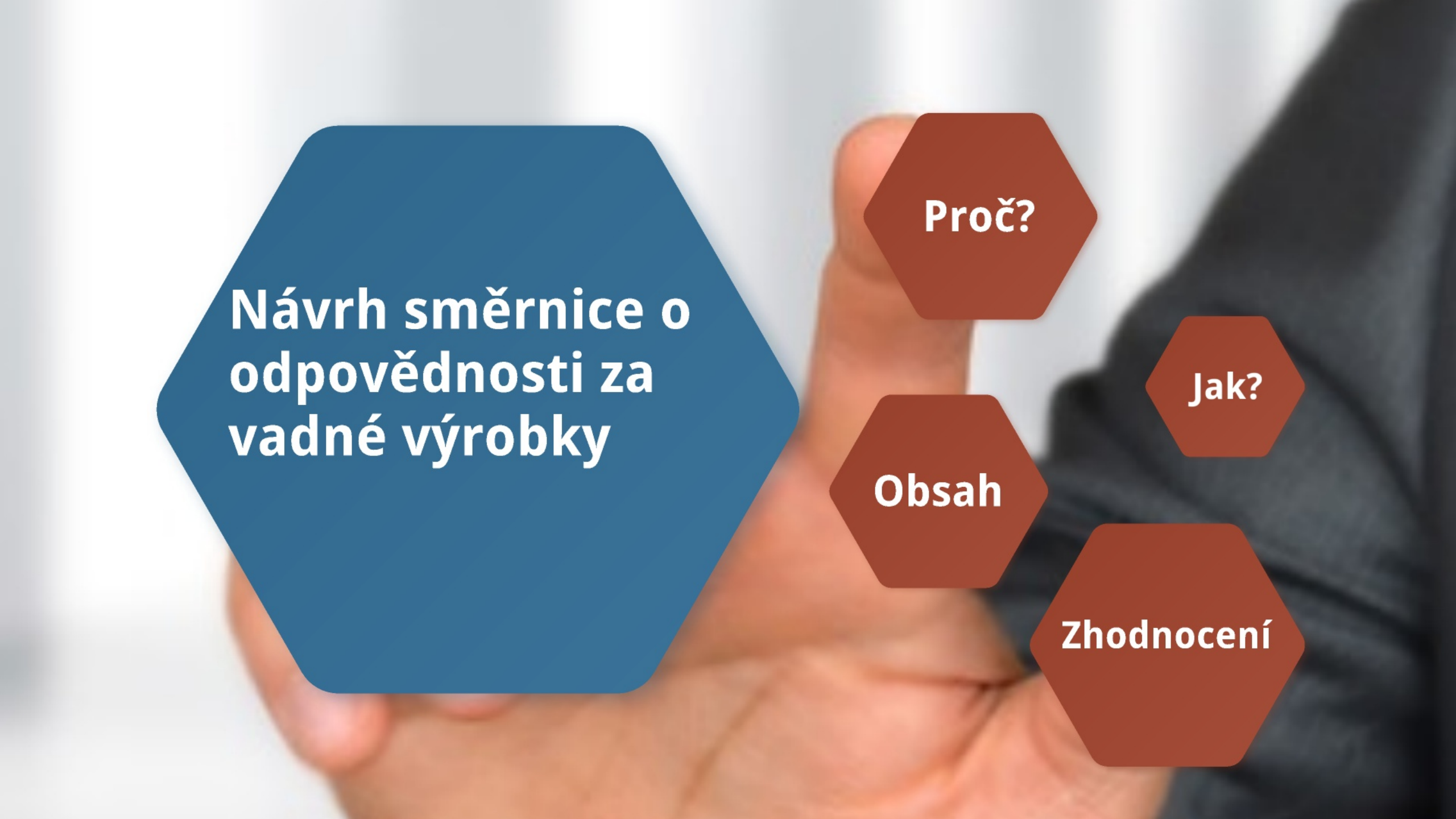
Jak?

Obsah

Zhodnocení

Zhodnocení návrhu směrnice o odpovědnosti za vadné výrobky

- evoluce spíše než revoluce
- pozitiva:
 - vyjasnění některých sporných otázek ve vztahu k digitální ekonomice a vývoji
 - zrušení limitu 500 EUR
 - promítnutí ustálené judikatury SDEU
- negativa:
 - nejasný vztah ke směrnici o odpovědnosti za AI
 - > minimální versus maximální harmonizace
 - > odlišná úprava a pojetí zpřístupnění důkazů i vyvratitelné domněnky

**Návrh směrnice o
odpovědnosti za
vadné výrobky**

Proč?

Jak?

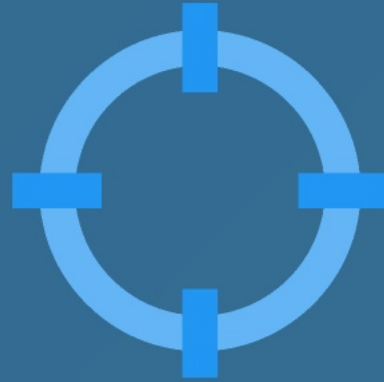
Obsah

Zhodnocení

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*

Děkuji za pozornost!

janouskova@prf.cuni.cz

Nová regulace odpovědnosti za umělou inteligenci

*JUDr. Anežka Janoušková, Ph.D.
Právnická fakulta UK*